

Sygn. akt III CZP 96/09

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa J. J.

przeciwko J. J.

o eksmisję,

po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 listopada 2009 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w G.

postanowieniem z dnia 22 maja 2009 r., sygn. akt V Ca 114/09,:

"Czy emerytowi wojskowemu, który zachował uprawnienie do kwatery stałej przydzielonej mu w trakcie trwania małżeństwa przy uwzględnieniu małżonka przy ustalaniu przysługującej powierzchni mieszkalnej - służy roszczenie o eksmisję byłego małżonka z tej kwatery w oparciu o art. 58 § 2 k.r.o.?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Wyrokiem zaocznym z dnia 5 grudnia 2008 r. Sąd Rejonowy w M. oddalił powództwo J. J. przeciwko J. J. o eksmisję pozwanej z mieszkania w S. należącego do Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (WAM) Oddziału Regionalnego w Z.

Sąd Rejonowy ustalił, że małżeństwo stron zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem z dnia 1 marca 2004 r. W sprawie o rozwód sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania eksmisji pozwanej na podstawie art. 58 § 2 k.r.o. W czasie trwania małżeństwa z pozwaną powód, decyzją z 16 listopada 1981 r., otrzymał prawo do kwatery stałej z racji pełnienia zawodowej służby wojskowej. Przy ustalaniu powierzchni przydzielonej kwatery uwzględniono członków rodziny powoda tj. żonę i małoletnie wówczas dzieci. Strony nadal zajmują lokal przydzielony jako kwatera. Byli małżonkowie nie przeprowadzili podziału majątku po ustaniu związku małżeńskiego. Pozwana nadużywa alkoholu i zachowuje się w stosunku do domowników w sposób rażąco naganny.

W tym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, iż brak jest podstawy prawnej pozwalającej uwzględnić powództwo. Nie znajdują do niego zastosowania zasady ogólne wskazane w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t. jedn. Dz. U. 2005, Nr 31, poz. 266 ze zm. - u.o.p.l.), której art. 1a, wprowadzony ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2004, Nr 116, poz. 1203 ze zm.), wyłączył z dniem 1 lipca 2004 r. jej stosowanie do lokali będących w dyspozycji WAM. Wyłączone jest więc stosowanie art. 13 ust. 2 u.o.p.l. przyznającego rozwiedzionemu małżonkowi prawo żądania eksmisji byłego współmałżonka w sytuacji rażąco nagannego postępowania, uniemożliwiającego wspólne zamieszkanie. Podstawy takiej nie zawiera obecnie ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP (t.j. Dz.U. 2005, Nr 41, poz. 398 – u.z.s.z.). Sytuacja małżonków po orzeczeniu rozwodu uregulowana była uprzednio w odniesieniu do zajmowanej przez nich kwatery w art. 28 u.z.s.z.,

pozostawiającego tę kwestię do załatwienia WAM, który uchylony został wskazaną wcześniej ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. Przepis art. 45 u.z.s.z. przyznaje legitymację do wystąpienia z pozwem o nakazanie opróżnienia lokalu dyrektorowi oddziału WAM jednak tylko w przypadkach tam określonych, nie obejmujących stanu faktycznego niniejszej sprawy. Legitymację taką w przypadku uporczywego naruszania zasad porządku ma dyrektor oddziału WAM w stosunku do osób zajmujących lokal na podstawie umowy najmu (art. 25 tej ustawy). W ocenie tego Sądu, ponieważ pozwana nie została pozbawiona uprawnienia do korzystania z zajmowanego lokalu, sąd nie może arbitralnie rozstrzygać, które z małżonków zachowuje prawo do mieszkania. Z uwagi na omówione zmiany prawne utraciła aktualność uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2000 r., III CZP 15/00 dopuszczająca możliwość wytoczenia przez rozwiedzionego małżonka, który zachował prawo do kwatery stałej powództwa o eksmisję przeciwko byłemu współmałżonkowi naruszającemu uporczywie zasady porządku, na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych.

Sąd Okręgowy w G. rozpoznając sprawę na skutek apelacji powoda, dzieląc ocenę i wywody Sądu pierwszej instancji odnośnie do braku w obowiązujących przepisach prawnych właściwej podstawy materialnoprawnej do żądania przez małżonka, który zachował uprawnienie do kwatery stałej przydzielonej mu w trakcie trwania małżeństwa, eksmisji z tej kwatery byłego współmałżonka, powziął wątpliwość, czy może ją stanowić art. 58 § 2 k.r.o.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego wynika, iż Sąd ten pyta w istocie o to jakie przepisy prawa materialnego mogłyby uzasadniać roszczenie powoda, przenosząc tym samym na Sąd Najwyższy obowiązek merytorycznego osądu sprawy jako całości zgłoszonej do rozpoznania, co należy do sądów orzekających w sprawie.

Nie budzi też poważnych wątpliwości w rozumieniu art. 390 § 1 k.p.c. (zob. post. SN: z dnia 22 lutego 2007 r., III CZP 163/06 nie publ., z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 102/07 nie publ.), które uzasadniałyby udzielenie

odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne, kwestia wykładnia art. 58 § 2 k.r.o. w zakresie wskazanym przez Sąd Okręgowy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego (m.in.: uchwała z dnia 20 września 1990 r., III CZP 53 /90, OSNCP 1991, nr 4, poz. 43, wyrok z dnia 27 października 2006 r., I CSK 190/96, nie publ.) prezentowany jest jednolity obecnie pogląd, zgodnie z którym art. 58 § 2 k.r.o. ma zastosowanie wyłącznie w toku sprawy rozwodowej. W jego uzasadnieniu wskazuje się, że zastosowanie art. 58 § 2 k.r.o. związane jest ze szczególną więzią istniejącą w stosunkach między małżonkami, która ustaje w razie rozwiązania małżeństwa oraz, że dopuszczenie jego zastosowania po rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód prowadziłoby do zastępowania rozstrzygnięcia dotyczącego podziału majątku wspólnego i mogłoby powodować niespójność między orzeczeniami sądowymi np. w sytuacji przyznania mieszkania w sprawie o podział majątku małżonkowi, który miałby obowiązek jego opuszczenia na podstawie wyroku eksmisyjnego nakazującego wydanie go osobie, która równocześnie nie ma już tytułu prawnego do korzystania z tego mieszkania w wyniku dokonanego podziału majątku wspólnego. Podkreśla się wyjątkowy charakter art. 58 § 2 k.r.o., który sprzeciwia się jego rozszerzającej wykładni.

Przeciwko stosowaniu art. 58 § 2 k.r.o. po orzeczeniu rozvodu przemawia nadto jego formalny charakter jako przepisu określającego kognicję sądu rozwodowego, a w przypadku gdy sąd orzekł w sprawie o rozwód o niedopuszczalności eksmisji powaga rzeczy osądzonej wyroku rozwodowego.

Z tych przyczyn słusznie Sąd Najwyższy odszedł od stanowiska prezentowanego we wcześniejszym orzecznictwie (uchwała z dnia 18 lipca 1984 r., III CZP 42/84, OSNCP 1985, nr 2-3, poz. 35, uchwała z dnia 18 lipca 1984 r., III CZP 62/85, OSNCP 1986, nr 10, poz. 150) dopuszczającego stosowanie art. 58 § 2 k.r.o. między byłymi małżonkami.

Przeprowadzona przez oba sady orzekające analiza przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, w jej obecnym brzemieniu trafnie doprowadziła je do wniosku, iż brak jest obecnie przepisu stanowiącego odpowiednik art. 13 ust. 2 u.o.p.l., którego zastosowanie do lokowali będących w dyspozycji WAM zostało wyłączone ustawą

zmieniającą z dnia 16 kwietnia 2004 r., uprawniającego rozwiedzionego małżonka do wytoczenia przeciwko byłemu współmałżonkowi, który swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkanie powództwa o nakazanie jego eksmisji z takiego lokalu. Rozwiedzionemu małżonkowi nie przysługuje zatem w opisanej sytuacji powództwo o eksmisję przeciwko byłemu małżonkowi.

Brak ten nie może być uzupełniony w drodze stosowania przez analogię przepisów (w tym art. 58 § 2 k.r.o.) stanowiących podstawę powództwa o eksmisję z lokalu mieszkalnego. Stosowaniu tych przepisów, poza przypadkami wyraźnie w nich przewidzianymi sprzeciwiają się bowiem gwarantowane w Konstytucji prawo każdego obywatela do ochrony jego interesów mieszkaniowych (art. 75) oraz prawo równej dla wszystkich ochrony praw majątkowych, których przedmiotem jest lokal mieszkalny (art. 64 ust. 1).

Wbrew stanowisku, jakie w kwestii tej wyraził Sąd Okręgowy, prawo do korzystania z osobnej kwatery stałej, przyznanej decyzją Dyrektora Oddziału Terenowego WAM małżonkowi będącemu żołnierzem zawodowym, które nie jest prawem niezbywalnym mogącym przysługiwać tylko jednej osobie w rozumieniu art. 33 pkt 5 (uprzednio przed 20 stycznia 2005 r.- pkt 6 k.r.o.), i nie jest objęte katalogiem składników majątku osobistego (uprzednio odrębnego) wymienionych w art. 33 k.r.o., stanowi składnik majątku wspólnego małżonków i podlega postępowaniu o jego podział.

Za taką jego przynależnością przemawiać może także w drodze analogii legis brzmienie art. 680¹ k.c., dotyczącego wspólności ustawowej prawa najmu lokalu mieszkalnego.

Rozwiedziony małżonek, który chce wyeksmitować byłego współmałżonka może więc wystąpić z wnioskiem o podział majątku wspólnego, a następnie jeżeli otrzyma prawo do takiego lokalu może wystąpić z wnioskiem do WAM o eksmisję z uwagi na brak tytułu prawnego do lokalu byłego współmałżonka.

Wskazać przy tym trzeba, że przyjęte przez Sąd Okręgowy przy formułowaniu przedstawionego zagadnienia prawnego, założenie eliminujące jako podstawę żądania powoda art. 13 ust. 2 u.o.p.l. nie zostało poprzedzone koniecznym rozważeniem, czy uwzględniając datę rozwiązania małżeństwa stron

przez rozwód, powód nabył przed dniem 1 lipca 2004 r. prawo do żądania eksmisji pozwanej na podstawie art. 13 ust. 2 u.o.p.l. i czy zgodnie z regułami prawa międzyczasowego, przepis 1a u.o.p.l., który z tym dniem wyłączył stosowanie art. 13 ust. 2 u.o.p.l. do lokali będących w dyspozycji WAM, ma zastosowanie do oceny skutków związanych z prawami powstałymi przed jego wejściem w życie (w kwestii tej zob. postanowienie SN z dnia 22 lipca 2005 r., III CZP 39/05, nie publ.).

W tym stanie rzeczy, z przyczyn wcześniej wskazanych Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.).

/tp/

